

діяльності. In: The 5th International scientific and practical conference «Science, innovations and education: problems and prospects» (December 8-10, 2021) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2021. 1068 p. 2021. p. 611

4. Скорик Ю. Імідж педагога як формуючий чинник стійкості до професійного вигорання майбутніх викладачів вищої школи. Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка, 2014. Вип. 4. С. 144–147.

УДК 159.9

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

А. В. Колодяжна, кандидат психологічних наук, доцент

В. В. Кондакова, студентка

Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: особистість, творчість, здібність, самореалізація, освітній процес, виховання.

Стратегічним завданням вищої освіти є формування творчої особистості спеціаліста, який міг би успішно розв'язувати професійні завдання. Слід зазначити, що висвітленню різних аспектів проблеми розвитку творчої особистості присвячено праці багатьох дослідників, зокрема В.І. Андреева, І.Я. Зязюна, О.М. Іонової, М.О. Лазарева, В.І. Лозової, В.О. Моляко, В.В. Рибалко, С.О. Сисоевої, Т.І. Сущенко, Д.В. Чернілевського та інших. Більшість із них визначає, що важливою умовою формування творчої особистості майбутнього фахівця є створення сприятливого середовища в освітньому процесі, яке б сприяло активізації емоційно-ціннісної, розумової та діяльнісної сфер особистості, її творчого потенціалу.

Проте спостереження за здобувачами освіти свідчить про перевагу в більшості з них недостатнього рівня сформованості творчих якостей особистості. Так, студенти здебільшого характеризуються неналежним виявленням пізнавально-творчої активності, оперуванням знаннями переважно на репродуктивному рівні, слабо розвиненою самоорганізацією, відсутністю мотивації до професійнотворчого вдосконалення та нестійким ставленням до майбутньої професійної діяльності загалом. Поряд з цим саме наявність високого рівня сформованості творчих якостей є умовою й одним із критеріїв професійної майстерності. Розв'язання означеної проблеми потребує організації цілеспрямованої діяльності з формування творчої особистості майбутнього фахівця [4].

Творчість – процес народження нового, виникнення нових думок, почуттів та образів, які потім стають регуляторами творчих дій. Водночас творчість – це здатність людини створювати з наявного матеріалу дійсності на основі пізнання закономірностей об'єктивного світу нову реальність, що задовольняє різноманітні суспільні та особистісні потреби. Суспільство загалом і кожен член його зокрема є при цьому суб'єктами творчої діяльності [2].

Сучасні наукові дослідження наголошують, що творчі здібності можна не лише розвивати, але й формувати. Коли від студентів вимагають творчості, але не вчать її, то вони доволі часто вдаються до підробки, імітування творчого процесу. Краще не вимагати одразу творчості, а формувати її, навчати її.

Особливість будь-якого творчого процесу – процесу, в результаті якого створюється якісне нове – полягає в тому, що не тільки людина-творець впливає на результат власної творчості, а й сам предмет творчості сприяє подальшому творчому розвитку людини [2].

В. Зарицька, самореалізацію особистості розглядає як «процес і результат застосування особистістю у повсякденному житті і праці набутих компетенцій, удосконалення і розвиток їх включенням у творчу особистісно значущу діяльність і отримання від неї не тільки користі для себе і для інших, а й внутрішнього задоволення» [1, с.18].

Викладачі як вихователі (незалежно від того, які дисципліни вони викладають) у своїй роботі мають дотримуватися комплексного підходу до виховного процесу, враховувати особливості не лише розумового, а й трудового, морального, естетичного, фізичного розвитку громадянина України. Важливо також наголосити: змістовний аспект різних сторін розвитку особистості визначається її світоглядом і мораллю [3].

Отже, у побудові навчальної моделі необхідно передбачити системи завдань, які відбивали б не лише зміст, але й способи розумових дій, формування творчих здібностей, пропонували б різні шляхи вирішення навчальних завдань, передбачали б перевірку і корекцію їх ходу та результатів, зважали б на позитивні зрушення в досвіді студентів, у розвитку їхньої самостійної творчості.

У процесі наукового пошуку було з'ясовано методологічні засади організації освітнього процесу з метою формування творчої особистості, що ґрунтуються на системному, особистісно-діяльнісному, культурологічному, кібернетичному та синергетичному підходах. Сукупність означених підходів дозволяють розглядати досліджуваний процес як цілісну систему впливу на особистість у єдності мислення, почуттів, волі з метою її професійно-творчого розвитку й саморозвитку через узгодження мотивів, цінностей, професійних знань, умінь, активізацію креативних здібностей, поступове

переведення студентів на рівень самоорганізації власної діяльності та організації творчої діяльності інших [3].

Досягнення цього потребує залучення студентів до такої діяльності, яка б сприяла їх творчому саморозвитку, зокрема творчому світосприйняттю, світоосмисленню та світоперетворенню, що ґрунтуються на емоційноціннісній, мисленнєвій і діяльнісній сферах психіки і в цілому становлять цілісне світовідношення особистості, яке має стати підґрунтям для професійної діяльності [2].

При цьому спрямованість освітнього процесу на розвиток творчої особистості має відображатися у всіх основних напрямках роботи з підготовки майбутніх фахівців – навчальній, практичній, науково-дослідницькій діяльності.

Так, зокрема, в освітньому процесі широко використовуються творчі, проблемні, евристичні, проєктні завдання, форми і методи активного моделювання професійної діяльності на заняттях, що стимулюють пізнавально-творчу активність студентів, сприяють усвідомленню значущості проблем й спонукають до пошуку можливих шляхів їх розв'язання. Досвід свідчить, що проблемні, цікаві, адекватні життєвому досвіду студентів і специфіці майбутньої професійної діяльності завдання сприяють поступовій трансформації навчальної діяльності у професійну з відповідною перебудовою мотиваційної сфери студентів.

Крім того, студенти також активно залучаються до науково-дослідницької, пошукової діяльності щодо розв'язання актуальних проблем. Студенти розробляють та реалізують інноваційні проєкти, створюють авторські ролики і плакати в галузі реклами, беруть участь у днях науки на факультеті, наукових конференціях, форумах молоді, круглих столах, олімпіадах. Проблеми, з якими стикаються студенти під час педагогічної практики, стають підґрунтям їхніх подальших науково-дослідницьких робіт. Отже, практична діяльність майбутніх фахівців сприяє підвищенню ефективності науково-дослідницького напрямку підготовки студентів, який створює умови для активного обміну досвідом й спонукає до подальшого професійно-творчого вдосконалення [4].

Таким чином, інтеграція навчальної, науково-дослідницької, практичної діяльності з підготовки майбутніх фахівців у напрямі розвитку здатності до професійної творчої діяльності забезпечує створення творчого середовища в освітньому процесі, що сприяє збагаченню мотивації студентів (формуванню стійких пізнавальних мотивів, мотиву творчого досягнення та самоактуалізації), наближенню їхньої навчальної діяльності до характеру майбутньої професійної, переходу на більш високий рівень розвитку та саморозвитку.

Отже, впровадження системи роботи щодо формування творчої особистості у процесі навчання у вищому закладі освіти, що відображає організацію й управління цим процесом, сприяє значним якісним змінам в професійно-творчому розвитку студентів: вони виявляють оригінальний творчий підхід до розв'язання проблем, стають здатними до самоорганізації власної діяльності; характеризуються стійким, активно-дієвим ставленням до майбутньої професії й готовністю до особистісного та професійно-творчого вдосконалення. Формування творчих здібностей особистості – це врахування на змістовому і процесуальному рівнях сутності творчого процесу та сучасних досягнень психолого-педагогічних наук.

Список використаних джерел

1. Зарицька В. В. Формування у старшокласників здатності до самореалізації: дис. ... канд. психол. наук, спец.: 13.00.07 «теорія та методика виховання». Гуманітарний ун-т «Запорізький ін-т держ. та муніципального управління». Запоріжжя, 2006. 209 с.
2. Колодяжна, А. В. Взаємозв'язок компонентів самоставлення з емоційними властивостями особистості залежно від її творчих проявів. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2011, Київ: КНУ імені Т.Г. Шевченка, (13), 148-154.
3. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості [Під ред. Л. М. Проколієнко; упоряд.: В. В. Андрієвська, Г. О. Балл, О. Т. Губка, О. В. Проскура]. Київ: Рад. школа, 1989. 608 с.
4. Ляшенко О. Д., Бутенко Т. М. Формування творчої особистості майбутнього інструменталіста-виконавця у вищій школі. Наукові записки [Центрально українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки. 2022. Вип. 200. С. 213-218. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2022_200_48.

УДК 159.9

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

А. В. Колодяжна, кандидат психологічних наук, доцент

Л. Л. Нестеренко, студентка

Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: творча особистість, формування особистості, вища школа.